

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

ทฤษฎีสี

Theory of colors

(รหัสวิชา 8061103)

สีตรงข้าม

การใช้สีในลักษณะต่าง ๆ มีเทคนิคและกลวิธีมากมาย การใช้แม่สี การใช้สีใกล้เคียง การใช้สีเอกรงค์ ซึ่งสีเหล่านี้จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สัมพันธ์กัน หรือคล้ายคลึงกันและยังมีกลวิธีการใช้ที่ตรงข้ามกัน ซึ่งขัดแย้งกันแต่กลับเพิ่มความงดงามให้กับผลงานได้เช่นเดียวกัน นั่นก็คือ การใช้คู่สีตรงข้าม เช่น เขียวตรงข้ามกับแดง เหลืองตรงข้ามกับม่วง ส้มตรงข้ามกับน้ำเงิน ในการสร้างสรรค์ผลงาน สีที่มีขนาดของพื้นที่น้อยกว่านั้นกลับมีความโดดเด่น คู่สีตรงข้ามจึงดูขัดแย้งกัน ด้วยสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน สีที่มีน้อยกว่าก็สามารถโดดเด่นกว่าสีส่วนมากของภาพได้

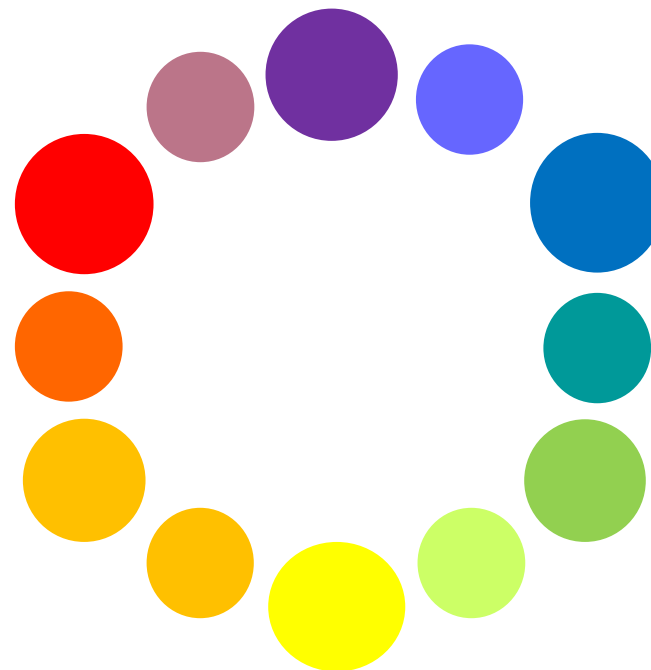
หมายเหตุ : ลิขสิทธิ์ภาพจากกิจกรรมภายในสาขาวิชาศิลปศึกษา

คู่สีตรงข้าม

สีตัดกันอย่างแท้จริง ก็คือสีตรงข้ามจากวงจรสี เมื่ออยากทราบว่าสองสีนั้นเป็นคู่สีที่ตัดกันอย่างแท้จริงจริงหรือไม่ ให้นำมาผสมกัน สีที่ได้จะเป็นสีกลาง แสดงว่าต่างก็เป็นสีคู่หรือสีที่ตัดกันอย่างแท้จริง ซึ่งประกอบด้วยแม่สีทั้งสาม ดังนี้

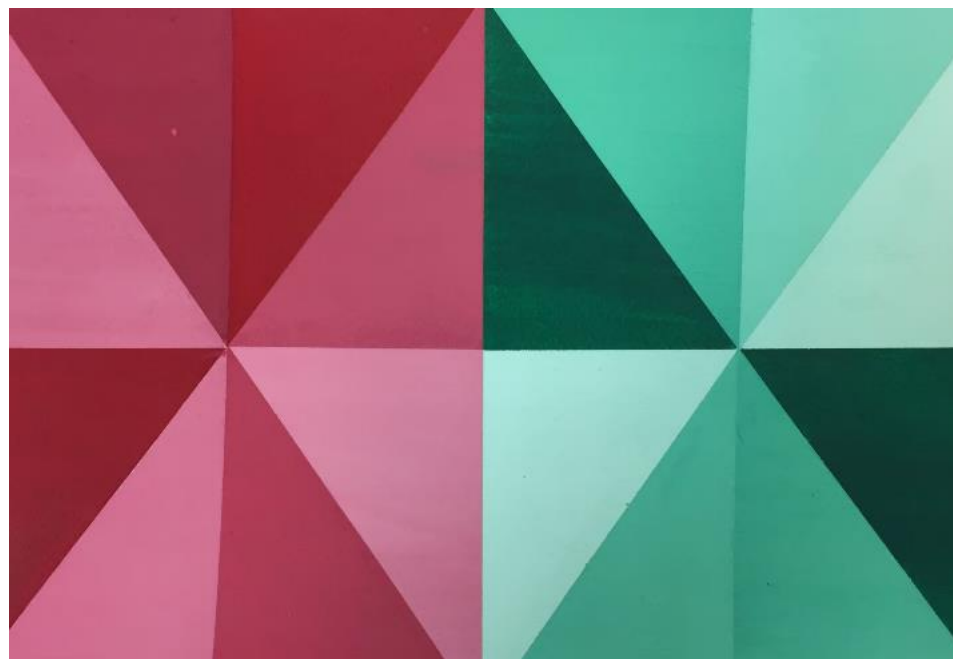
• สีเหลือง	ตรงข้ามกับ	สีม่วง
• สีแดง	ตรงข้ามกับ	สีเขียว
• สีน้ำเงิน	ตรงข้ามกับ	สีส้ม
• สีเขียวเหลือง	ตรงข้ามกับ	สีม่วงแดง
• สีส้มเหลือง	ตรงข้ามกับ	สีม่วงน้ำเงิน
• สีส้มแดง	ตรงข้ามกับ	สีเขียวน้ำเงิน

การใช้คู่สีตรงข้ามจากภาพด้านล่างแสดงให้เห็นถึงคู่สีตรงข้ามที่อยู่ในวงจรสี นอกจากนี้สีต่าง ๆ ในวงจรสี ผู้สร้างสรรค์งานสามารถพัฒนาการหรือออกแบบการจับคู่สีไปได้ตามจินตนาการเพื่อพัฒนาผลงาน และสามารถนำไปต่อยอดงานศิลปะแขนงต่าง ๆ เพิ่มเติม

สีตรงข้ามจะทำให้ความรู้สึกที่ตัดกัน สร้างความโดดเด่น การใช้สีตรงข้ามให้ดูสวยงามตามหลักทฤษฎีสี ส่วนมากจะนิยมใช้
ในอัตราส่วนร้อยละ 80 ต่อ 20 หรือหากต้องการให้ภาพสบายตาขึ้นหรือลดแรงสีที่ตัดกัน อาจเพิ่มสีขาวหรือสีดำในผลงาน
ก็จะทำให้ภาพดูเบาลงและสบายตาขึ้น

หมายเหตุ : ลิขสิทธิ์ภาพจากกิจกรรมภายในสาขาวิชาศิลปศึกษา

การใช้คู่สีตรงข้าม

การใช้สีให้ประสานกลมกลืนกันโดยมิได้นำสีที่ตัดกันเข้ามาปะปนกัน ทำให้ผลงานไม่น่าสนใจ แต่ถ้านำสีที่ตัดกันอย่างแท้จริงจะทำให้ผลงานน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เมื่อระบายสีรูปภาพให้กลมกลืนกัน หากต้องการให้ภาพดูมีมิติมากขึ้น สามารถใช้สี 2 สีที่ตรงข้ามกันกับวรรณะส่วนรวม ก็จะทำให้ภาพดูโดดเด่นขึ้น

การสร้างความโดดเด่นให้กับภาพจึงเป็นความน่าสนใจของผู้ชื่นชมผลงาน และเป็นการสร้างสรรค์ที่ผู้สร้างผลงานนำทฤษฎีการใช้สีคู่สีตรงข้ามเข้ามาเพิ่มเติมขึ้นงานให้มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งสามารถสร้างอัตลักษณ์ให้กับศิลปินหรือผู้สร้างผลงานได้อีกวิธีเช่นกัน

หมายเหตุ : ลิขสิทธิ์ภาพจากกิจกรรมภายในสาขาวิชาศิลปศึกษา

การตัดกันด้วยปรากฏการณ์สัมพันธ์

สีมีคุณสมบัติสำคัญสามารถดูดกลืนแสงและสะท้อนแสง
วัตถุนั้น ๆ ได้ เมื่อนำสีมาวางชิดกันจะเกิดปรากฏการณ์
สัมพันธ์ ทั้งกลมกลืนกันและตัดกัน ถ้าเรามองสีที่มี
น้ำหนักต่างกัน 2 สีหรือมีน้ำหนักเท่ากัน แต่สีแตกต่างกัน
กันวางอยู่ชิดกัน ตาของเราก็จะรับภาพด้วยอิทธิพลจาก
ความเข้มของสี รวมทั้งมองเห็นสี 2 สีที่วางอยู่ด้วยกัน
อย่างสัมพันธ์เฉพาะตัว

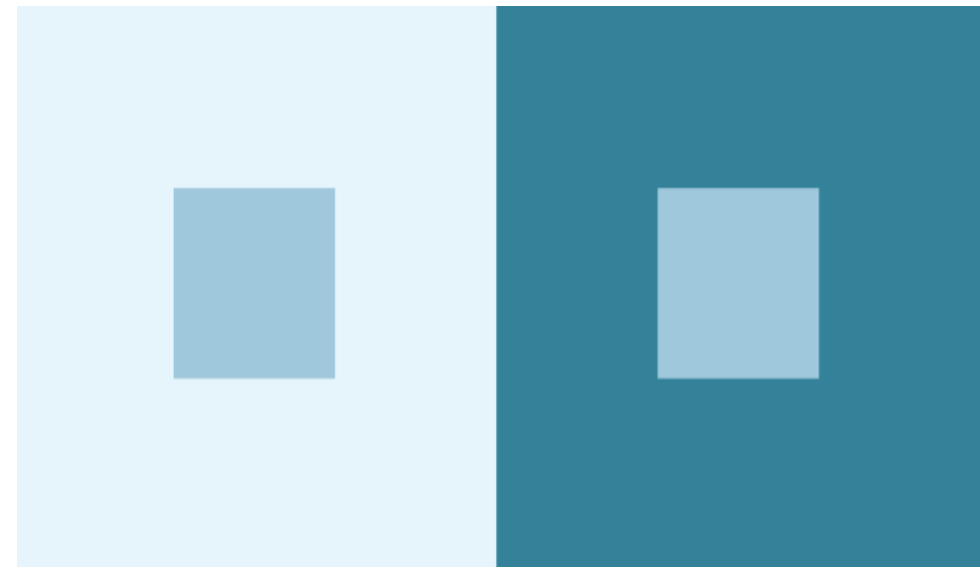
หมายเหตุ : ลิขสิทธิ์ภาพจากกิจกรรมภายในสาขาวิชาศิลปศึกษา

การตัดกันด้วยปรากฏการณ์สัมพันธ ของความส่องสว่าง

สีสว่างจะโดดเด่น(ด้วยความสว่าง ด้วยค่าน้ำหนักสีที่สูงกว่า) เห็นชัดเมื่ออยู่กับสีที่เข้มกว่า ซึ่งจะทำให้ความรู้สึกลึกลับ มีมิติ และสีเข้มก็จะโดดเด่นชัดท่ามกลางการส่องสว่างของสีสว่าง

ดังเช่นภาพที่ปรากฏ สีฟ้าอ่อนที่อยู่ในสีน้ำเงินเข้ม และสีฟ้าเข้มที่อยู่ในสีน้ำเงินอ่อน ปรากฏการณ์สัมพันธของความส่องสว่าง ซึ่งตัดกันด้วยความเข้มของสี ทำให้ภาพดูมีมิติมากยิ่งขึ้น

การตัดกันด้วยปรากฏการณ์ สัมพันธ์ของน้ำหนักสี

วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวว่า เมื่อสีซึ่งมีน้ำหนักสี (Values) แตกต่างกันอย่างอยู่ชิดกัน การตัดกันด้วยปรากฏการณ์สัมพันธ์อาจจะเป็นต้นเหตุสำคัญสำหรับการเกิดรอยต่อ (Fluted Effect) คือ เมื่อน้ำหนักสีที่แตกต่างกันอย่างอยู่ติดกัน ขอบที่ชิดติดกันมีแนวโน้มที่จะปรับให้ เห็นแนวตัดกันเด่นชัดขึ้น

สีเลื่อมพราย

การใช้สีเลื่อมพรายคือการ จุด แด้ม ระบาย เป็นส่วนเล็ก ๆ หลายสีสลับกันด้วยสีสด ๆ เช่นเมื่อต้องการให้มองเห็นเป็นสีเขียวอาจใช้วิธีแต้มสีน้ำเงินสลับกับสีเหลือง หรือต้องการให้รู้สึกเคลื่อนไหวอาจใช้สีเขียว และสีม่วง ซึ่งเป็นส่วนประกอบของสีน้ำเงิน มาจุดสลับปะปนกัน และใช้สีคู่ของสีน้ำเงิน คือสีส้มจุดลงไปด้วย จะเกิดเคลื่อนไหวของสีน้ำเงิน

สีเลื่อมพราย คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสี เพื่อให้เกิดความกลมกลืน ด้วยกลวิธีการแทรกสีและกระจายของสี การสร้างสีเลื่อมพราย ซึ่งเกิดจากการ จุดสี ของแม่สี คือ สีเหลือง สีแดง และ สีน้ำเงิน จะทำให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างสีที่ผสมกันด้วยสายตาของเรา

กลวิธีสีเลื่อมพรายจากแม่สีโดยใช้สีเขียว(สีโทนเย็น)และสีเหลือง(สีอ่อนที่สุดในวรรณะสีเย็น) เพื่อสร้างน้ำหนักแรก หลังจากนั้นนำสีน้ำเงิน มาจุดเพื่อให้เกิดการเลื่อมสีเป็นสีเขียว หากดูในระยะใกล้ จะแยกสีทั้งหมดได้อย่างชัดเจน หากดูในระยะไกลขึ้นจะเห็นทุกสีผสมกันเป็นสีเดียว และสุดท้าย ใช้สีแดงมาแทรกเพื่อให้เกิดเป็นแสงเงา เมื่อจุดใกล้สีเหลืองจะเห็นเป็นสีส้ม และเมื่อจุดใกล้กับสีน้ำเงินจะเห็นเป็นสีม่วง

สีขัด

สีขัดกัน หมายถึง การกลับค่าของน้ำหนักระหว่างสีแก่กับสีอ่อน โดยการกลับสีที่แก่มาเป็นสีอ่อนด้วยการผสมสีขาว เพื่อให้มีน้ำหนักอ่อนกว่าอีกสีหนึ่ง สีอ่อนก็ปรับให้เป็นสีแก่โดยการผสมดำ เพิ่มน้ำหนักสีให้เข้มข้น แล้วนำมาจัดเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความแตกต่างหรือความขัดแย้งที่เหมาะสม ทำให้ผลงานน่าสนใจมากขึ้น

การกลับค่าของสี จึงมักใช้เพื่อแต่งแต้มภาพเป็นบางจุดให้เกิดความน่าสนใจ ซึ่งมักจะใช้คู่สีระหว่างสีแก่กับสีอ่อนที่มีความเข้มต่างกันอย่างชัดเจน สีเหลือง(สีอ่อน) กับสีม่วง(สีเข้ม) เพิ่มน้ำหนักสีให้สีเหลืองโดยการผสมสีดำ และลดค่าน้ำหนักสีม่วงโดยการผสมสีขาว และเลือกใช้ให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม

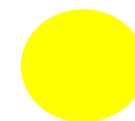
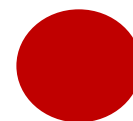

หมายเหตุ : ลิขสิทธิ์ภาพจากกิจกรรมภายในสาขาวิชาศิลปศึกษา

บทสรุป

การสร้างสรรค์งานศิลปะเป็นการพัฒนาความคิดและจินตนาการไปพร้อม ๆ กัน แท้จริงแล้วศิลปินหรือผู้สร้างสรรค์งานศิลปะกลับใช้สมองทั้งสองซีกในการสร้างงานศิลปะ หากแต่เพียงอาจใช้สมองซีกขวามากกว่าซ้าย เพราะต้องใช้ตรรกะบางอย่างเข้ามาเชื่อมโยงให้ผลงานสวยงามขึ้นตามหลักของธรรมชาติที่ว่าด้วยวิทยาศาสตร์ แต่หลังจากนั้นก็ไม่ได้นำมาใช้แบบทื่อ ๆ จึงสร้างสรรค์ต่อและพัฒนาต่อ บ่อยครั้งการสร้างงานศิลปะเกิดความผิดพลาดในกระบวนการหรือกลวิธี แต่นั่นเป็นเหตุให้เกิดเทคนิคใหม่ๆ ทางศิลปะ และทำให้ผลงานพัฒนาขึ้นและสวยงามอย่างน่าอัศจรรย์ เช่น กลวิธีในการใช้คู่สีตรงข้าม เมื่อเรามองวงจรสี จะเห็นว่าทุกสีมีคู่ตรงข้าม เช่น สีเหลืองตรงข้ามกับสีม่วง สีแดงตรงข้ามสีเขียว ฯลฯ หากใช้ในสัดส่วน 80 : 20 จะได้ภาพที่งดงามมีชีวิตชีวา จะหากจะเพิ่มหรือลดสัดส่วนอีกนิดหน่อย ก็อาจจะทำให้ผลงานดูแปลกตา ดูแตกต่างกัน ความแตกต่างในการทำงานศิลปะจึงเป็นความโดดเด่น และศิลปินหรือผู้สร้างสรรค์ต้องพัฒนาอยู่เสมอ ต้องหาอัตลักษณ์ หรือเทคนิคเฉพาะตน งานศิลปะจึงก่อให้เกิดสุนทรียภาพในชีวิต ความคิดและมุมมองที่ดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

